

ROZPRZESTRZENIANIE SIĘ HIV W EUROPIE WSCHODNIEJ I AZJI CENTRALNEJ

(fragmenty raportu Sekretarza Generalnego Narodów Zjednoczonych na temat HIV/AIDS) – luty 2001

I. Opis sytuacji epidemiologicznej

W krajach byłego Związku Radzieckiego obserwujemy obecnie najbardziej dramatyczne trendy ogólnoświatowej epidemii AIDS. Region, opisywany niedawno jako odznaczający się niskim wskaźnikiem liczby zakażeń, staje obecnie w obliczu gwałtownego wzrostu liczby przypadków infekcji, od 420 000 pod koniec 1995 roku do około 700 000 w roku ubiegłym. W 2000 roku odnotowano na obszarze Federacji Rosyjskiej więcej przypadków zakażeń, niż we wszystkich latach poprzednich razem. Spośród 250 000 przypadków infekcji, większość miała miejsce wśród mężczyzn, przede wszystkim dożylnie przyjmujących narkotyki. Najnowsze dane z Ukrainy świadczą o wzrastającej liczbie zakażeń wśród ciężarnych kobiet.

Do gwałtownego rozprzestrzeniania się epidemii w regionie przyczyniają się: skutki kryzysu ekonomicznego, gwałtowne zmiany struktury społecznej, pogłębiające się ubóstwo, prostytutka oraz zmiany norm w zakresie zachowań seksualnych.

Republiki Azji Centralnej były dotychczas w niewielkim stopniu dotknięte epidemią HIV/AIDS, ale najnowsze dane opisujące sytuację w kilku krajach tego regionu świadczą o rozprzestrzenianiu się epidemii w grupie osób dożylnie przyjmujących narkotyki.

II. Działania na szczeblu regionalnym i krajowym

Pomimo gwałtownego rozprzestrzeniania się epidemii HIV w kilku krajach regionu, ciągle jeszcze pozostaje ona na wczesnym etapie i dotyczy głównie osób dożylnie przyjmujących narkotyki oraz ich partnerów. W ciągu kilku lat sytuacja w krajach byłego Związku Radzieckiego może się zmienić na niekorzyść ze względu na wysoki odsetek osób dożylnie przyjmujących narkotyki, gwałtowne rozprzestrzenianie się chorób przenoszonych drogą płciową i niepewną sytuację ekonomiczną i społeczną po rozpadzie sowieckiego imperium. Cały czas jednak istnieje szansa podjęcia skutecznych działań prewencyjnych, szczególnie wśród osób dożylnie przyjmujących narkotyki.

Ostatnio przeprowadzone w niektórych krajach reformy polityczne i zmiany prawne tworzą przychylny klimat dla podjęcia walki z epidemią. Ukraina i Białoruś utworzyły komitety wielosektorowe na najwyższym politycznym szczeblu oraz zniosły bariery prawne, uniemożliwiające do tej pory realizację programów wymiany igieł, leczenia substytucyjnego oraz innego rodzaju metod, stosowanych w zapobieganiu zakażeniom wśród osób dożylnie przyjmujących narkotyki.

W 13 krajach zaczęto przeciwdziałać epidemii wdrażając krajowe plany strategiczne, które obecnie znajdują się na różnych etapach rozwoju. Wspólne działania mające na celu wspieranie i wzmocnienie walki z HIV/AIDS na szczeblu krajowym koncentrują się obecnie na trzech regionalnych zagadnieniach priorytetowych:

rozszerzenie działań prewencyjnych nakierowanych na środowisko osób dożylnie przyjmujących narkotyki; zapobieganie i kontrola rozprzestrzeniania się chorób przenoszonych drogą płciową; pomoc dla narażonych na zakażenie HIV młodych ludzi. Stworzono również mechanizmy pozwalające na lepszą koordynację działań na szczeblu regionalnym i krajowym.

Na obszarze Federacji Rosyjskiej podjęto całą gamę inicjatyw mających na celu walkę z epidemią HIV/AIDS, w tym projekty dotyczące prewencji w grupie osób dożylnie przyjmujących narkotyki i planowania strategicznego w 17 regionach, a także podjęto wspólne działanie z tematycznymi grupami Narodów Zjednoczonych ds. HIV/AIDS. Niestety, ciągle jeszcze wiele spraw jest przemilczanych, brak odpowiedniej mobilizacji społecznej, a dostępne środki nie są skutecznie wykorzystywane. Brak również politycznego zaangażowania, odpowiednich rozwiązań prawnych i wystarczających środków finansowych. Jeżeli krótkoterminowe projekty realizowane w regionie mają przekształcić się w długoterminową strategię konieczne jest wsparcie ze strony społeczności międzynarodowej.

Podjęto także kilka regionalnych inicjatyw, które w dużym stopniu pomagają skutecznie przeciwstawić się epidemii. Inicjatywa Bałtycka, a szczególnie Bałtycki Plan Przeciwdziałania HIV/AIDS, zapoczątkowały serię konsultacji dotyczących strategicznych celów w regionie. Równocześnie kilka rządów krajów regionu i krajów Europy Zachodniej powołało do życia instytucję, której zadaniem jest zaprojektowanie planu wspólnego przeciwdziałania chorobom zakaźnym w krajach bałtyckich. Działania prowadzone w Azji Centralnej zmierzają do umocnienia współpracy pomiędzy krajami i agencjami, aby wspólnie stworzyć strategiczny plan działania w regionie.

Chociaż podejmowanych jest coraz więcej inicjatyw na szczeblu lokalnym i krajowym, przeciwdziałanie HIV/AIDS nadal nie jest takie, jakie być powinno. Podjęcie skutecznych i zrównoważonych działań na rzecz walki z HIV/AIDS na szczeblu krajowym w dalszym ciągu napotyka na przeszkody, wynikające z braku właściwego przywództwa politycznego, niekorzystnej sytuacji ekonomicznej, przesądów dotyczących życia płciowego i dożylnego przyjmowania narkotyków oraz braku odpowiednich rozwiązań prawnych.